

Jyrki-Pekko Kinnusen ym. valtuustoaloite monitoimireittien perustamisesta

151/00.01.06/2022

Kvalt 30.05.2022 § 38

Selostus Hallintosäännön mukaisessa järjestyksessä Jyrki-Pekko Kinnunen ym. jättivät kaupunginvaltuustolle liitteenä olevan aloitteen.

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti yksimielisesti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Hylvtk 13.09.2022 § 74

Selostus Jokahenkilön oikeudella Suomen luonnossa voi liikkua vapaasti lähes missä tahansa sekä käyttää maastossa olevia polkuja, metsäautoteitä jne. Mobiililaitteilla käytettävät maastokarttasovellukset ja perinteiset suunnistusmenetelmät tarjoavat kenelle tahansa mahdollisuuden nauttia Suomen luonnosta.

Monitoimireitille tai yleisimmin monikäyttöreitille ei ole virallista määritelmää. Yleisesti sillä tarkoitetaan luonnossa olevaa ja erikseen merkittyä, opastettua sekä ylläpidettyä reittiä, joka on sallittu kaikille liikkujille lukuun ottamatta moottoriajoneuvoja ja hevosia. Suomen Ladun ja Lapin korkeakoulukonsernin matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin julkaisu määrittelee monikäyttöreitien voivan tarkoittaa

- reitin tarjoamista samanaikaisesti monen eri liikkumistavan käyttöön
- reitin käyttöä eri liikuntalajeihin esimerkiksi eri vuodenaikoina
- reitin käyttöä eri liikuntalajeihin vuorokäyttönä, esimerkiksi eri viikonpäivinä tai kellonaikoina
- reitin huoltamista ja käyttämistä rinnakkain eri liikuntalajeihin. Tällöin väylän eri laidat palvelevat eri liikuntalajeja (esim. matkaluistelu- ja kävelyväylä jäällä rinnakkain, hiihto- ja pyöräilyväylä maastossa, potkukelkkailijoille ja pulkkailijoille osahiekoitettu jalkakäytävä)
- ulkoilun ja muun käytön vuorottelua samalla alueella (esim. puolustusvoimien harjoitusalue)
- yritysten ja elinkeinon palvelujen yhdistämistä reitteihin ja niillä tapahtuvaan toimintaan
- kulttuurin, taiteen tai jonkin muun sisällön yhdistämistä reittiin (tyypillinen esimerkki on luontopolku, johon yhdistetään kavelyä ja luontotietoutta)

Reittien monikäyttöisyyttä puoltavat ainakin taloudellisuus reittien perustamisessa ja ylläpidossa, luonnon pienempi kuluminen verrattuna erillisiin reitteihin, ilmastonmuutos - esim. vähälumiset talvet eli hiihtoaika lyhenee - sekä ihmisten innostuminen uusiin lajeihin ja uusien liikuntamuotojen syntyminen. Kunnan tehtävä on liikuntalain mukaan luoda edellytyksiä kunnan

asukkaiden liikunnalle, joka edellyttää uusien nousevien lajien huomioimista liikuntapaikkojen ja -mahdollisuuksien kehittämisessä.

Outokummussa on ollut jo vuosikymmeniä patikointiin, hiihtämiseen ja melontaan soveltuvia merkittyjä, opastettuja ja ylläpitämiä reittejä. Kaupungin ylläpitämiä reittejä ovat

- patikointireitit Erä- ja luontokeskuksessa, pituudet 7, 4 ja 3 km (Särkiselän luontopolku, Mustan kierto ja Valkeisen kierto). Näissä ei ole talvihoitoa
- patikointireitit Matovaaralla, pituudet 1, 3 ja 5 km. Reitit ovat puru- /kivituhkapintaisia ja toimivat talvella latuina. Ne on kunnostettu viime vuonna ja samalla lisätty "tasamaan latu" eli esteetön ja helposti liikuttava reitti
- latuverkosto, jonka kokonaispituus on tällä hetkellä noin 25 km
- melontareitti, jonka pituus on 14 km ja se kulkee 12 järven kautta Särkiselän sekä erä- ja luontokeskuksen alueella

Latuverkkoa ja patikointireittejä ei ole toistaiseksi erityisesti kehitetty muita luonnossa liikkumisen tapoja – kuten maastopyöräilyä – huomioivaksi monikäyttöreiteiksi. Lisäksi Outokummussa on moottorikelkkareittejä, jotka eivät ole kaupungin ylläpitämiä, mutta ne saattaisivat soveltua esim. maastopyöräreiteiksi.

Edellä mainittuja kaupungin ylläpitämiä patikointi- ja latureittejä voi nykyiselläänkin käyttää jokaisen oikeudella esim. polkupyörällä liikkumiseen. Jos kaupunki lähtee toteuttamaan ja ylläpitämään reittejä useampien liikkumismuotojen tarpeisiin, tulee

- tarkistaa maanomistajien kanssa tehtyjen sopimusten kattavuus eli onko esim. maastopyöräilyreitit merkitseminen, opastus ja ylläpito sallittua ja tarvittaessa neuvotella ja päivittää sopimukset. Kaikkien latuverkoston maanomistajien kanssa ei myöskään tällä hetkellä ole kirjallista sopimusta
- suunnitella ja toteuttaa reittien merkitseminen, opasteet, rakenteet, maansiirtotyöt jne. eri liikkumismuotojen näkökulmasta. Tämä vaatii vähintään osa-aikaisen koordinaattorin sekä kertaluonteisen rahoituksen, johon on mahdollista hakea ulkopuolista rahoitusta. Tarvittavan rahoituksen määrä riippuu siitä, kuinka laadukkaasti reitistö halutaan toteuttaa. Arvio tarvittavasta rahoituksesta on 30-50 t€.
- resursoida ylläpitoon eli varata vuosittain talousarvioon rahoitusta henkilöresurssiin sekä kaluston, merkintöjen, opasteiden ja rakenteiden ylläpitoon. Lisäksi esim. seurantaohjelmiston lisenssit vaativat rahoitusta. Reitistön kunnan seuranta ja ylläpito on mahdollista toteuttaa osittain myös kumppanuussopimuksella esim. yhdistysten kanssa. Arvio ylläpidon vuosikustannuksista on 10-15 t€.

Nykyisen reitistön hyödyntämisen etuna on toteutuksen edullisuus ja nopeus sekä valmiiden laavu- ja nuotiopaikkojen hyödyntämisen mahdollisuus. Latuverkoston kulkeminen pääosin metsäautoteitä pitkin tekee niistä monikäyttöisiä, mutta toisaalta ei kovin mielenkiintoisia ja haastavia esim. maastopyöräreitteinä.

Kokonaan uusien reittien rakentaminen vaatii edellisten lisäksi

- koordinaattorin, joka toimii suunnitteluvaiheen ja investointihankkeen vastuuhenkilönä
- suunnitteluvaiheessa luodaan mielekäs ja toimiva reitistö joka suunnitellaan mielellään lähelle kaupungin keskustaa, neuvotellaan ja tehdään sopimukset sekä suunnitellaan ja budjetoidaan investointihanke. Suunnitteluvaiheen kesto arviolta 2-6 kk riippuen uuden reitistön laajuudesta, eri

maanomistajien määrästä sekä reitistölle suunniteltavien rakenteiden määrästä

- investointihankkeessa tehdään tarvittavat toimenpiteet maastossa, kesto reitistön pituudesta ja toimenpiteistä riippuen 2-8 kk. Roll Outdoorsin asiantuntijan arvio uuden reitin rakentamiskustannuksista maastopyöräilyn tarpeisiin on 7-27 t€ / km

Kaupungin liikuntapaikkahenkilöstön työpanosta myydään kesäisin Outokummun Golfseura ry:llä sopimuksen mukaisesti vähintään 10 kk verran. Jos Golfseura irtisanoisi sopimuksen esim. Hautalammen mahdollisen kaivoshankkeen vaikutusten seurauksena, liikuntatoimi pystyisi hoitamaan nykyisten latu- ja patikointireitistön pohjalle toteutetun monitoimireitistön kesäaikaisen seurannan ja ylläpidon. Muussa tapauksessa tarvitaan joko lisähenkilöstöä tai yhteistyösopimus esim. joidenkin yhdistysten kanssa monitoimireitistön kunnan seurannasta ja mahdollisesti myös ylläpidosta.

Outokummun kaupunki on mukana Pohjois-Karjalan maakuntaliiton hallinnoimassa hankkeessa "Pohjois-Karjalan virkistysreitit kansainväliseksi menestysvaltiksi" ajalla 1.5.2022 - 30.6.2023. Hankkeessa kootaan Pohjois-Karjalan virkistysreitit Outdoor Active -palveluun.

Aloitteessa mainittu Liperin Kinttupolut tulee lähimmäksi Outokumpua. Kaupungin keskustasta pääsee nykyiselläänkin pyöräilemään Kinttupoluille poikkeamatta Kuopio-Joensuu valtatielle. Maastopyöräreitin suunnittelu ja toteutus tuolle noin 25 km matkalle edellyttää yhteistyötä Liperin kunnan kanssa. Liperin kunnan liikunta- ja ulkopaikkamestari Vesa Turkia on kertonut laajasti Kinttupolkujen vaiheet ja toteutuksen sekä kertonut Liperin kunnan olevan mahdollisesti kiinnostunut yhteyden saamiseksi Kinttupoluilta Outokumpuun.

Kaikkien reittien ylläpitoa säätelee kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011 ja lain soveltamista ohjaa noudattamista valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Reitien ylläpitäjä on vastuussa lain noudattamisesta.

Vaikutusarviointi	Liitteenä
Valmistelija	Hyvinvointijohtaja, liikuntasihteeri
Lisätietoja	Hyvinvointijohtaja Jukka Orenius, 0447559240, jukka.orenius@outokummunkaupunki.fi, Liikuntasihteeri Tommi Parkkinen, 0447559373, tommi.parkkinen@outokummunkaupunki.fi
Esittelijä	Hyvinvointijohtaja
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen -valtuustolle, että talousarvioon 2023 varataan investointiosaan 40 t€ monitoimireittien toteuttamiseen nykyisille latu- ja patikointireiteille. Investointiin haetaan ulkopuolista osarahoitusta 50 %. Liikuntatoimen kustannuspaikalle varataan rahoitus monitoimireittien ylläpitoon suunnitteluvuodesta 2024 alkaen. Mahdollisten uusien reittien rakentamisesta päätetään vuoden 2024 talousarvion valmistelussa.

Päätös

Hyvinvointijohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
